

ZYCIORYS WŁASNY I SPIS PRAC

podał do druku Jan Ujda

OD WYDAWCY:

Ks. kanonik dr Edmund Majkowski, od 28 IV 1945 proboszcz w Kórniku (pow. Srem), zmarł dnia 5 kwietnia 1951 roku w szpitalu śremskim, a pochowany został 9 kwietnia tegoż roku na kórnickim cmentarzu. Książki jego i zbiory naukowe, o ile je odzyskał po wojnie i nowo zebrał, przesłano według jego ostatniej woli Katolickiemu Uniwersytetowi w Lublinie. Życzenie ks. Majkowskiego, by ogłosić drukiem jego życiorys własny i spis prac, spełnia obecnie Redakcja „Naszej Przeszłości”.

„Zorganizowana przez ks. E. Majkowskiego Biblioteka Diecezjalna liczyła przeszło sto tysięcy dzieł, zgromadziła część zbiorów Seminarium Duchownego, b. Akademii Lubrańskiego, Kapituły i Konsystorza Arcybiskupiego w Poznaniu, księgozbiory oo. cystersów w Paradyżu i innych pokasowanych klasztorów. Archiwum jej sięgało XI wieku, posiadało jeden z najpoważniejszych zbiorów pergaminów średniowiecznych polskich, przeszło siedemset inkunabułów i kilkadziesiąt książek z biblioteki Zygmunta Augusta” (por. Adam Lewak, *Polskie biblioteki naukowe zniszczone w 1939/44 r.* w „Kwartalniku Historycznym”, R. LIII 1939—1945 s. 693—4). „Wypadki wojenne oszczędziły Bibliotekę Kórnicką i Bibliotekę Uniwersytecką w Poznaniu. Natomiast Biblioteka Diecezji Gnieźnieńskiej i Poznańskiej, przeniesiona w czasie działań wojennych do poznańskiego Archiwum Państwowego, spaliła się. Ocalała tylko część inkunabułów i nieco książek zebranych w kościele św. Michała” (jw. s. 693).

Urodziłem się dnia 5 listopada 1892 r. w Grodzisku Poznańskim z ojca Leona, księgarza, i matki Stanisławy ze Stefanowiczów. Nauki początkowe i średnie odbyłem w mieście rodzinnym i w Sremie, gdzie w r. 1912 uzyskałem świadectwo dojrzałości.

Oddawszy się następnie studiom filozoficznym i teologicznym w seminariach duchownych w Poznaniu i Gnieźnie, otrzymałem po ich ukończeniu dnia 13 lutego 1916 r. święcenia kapłańskie. Obowiązki duszpasterskie spełniałem najpierw przez 4 miesiące w Bninie jako wikariusz u ks. prałata Okoniewskiego, późniejszego biskupa chełmińskiego, znanego miłośnika nauki i książek, po czym przeniesiony do Kórnika przez trzy lata pracowałem w wolnych od zajęć duszpasterskich chwilach przy boku dra Zygmunta Celichowskiego w słynnej Bibliotece Kórnickiej.

Do takiej pracy byłem dość dobrze przygotowany, gdyż już od r. 1912 zapoznawałem się z czynnościami bibliotekarza i niezbędnymi mu wiadomościami w poznańskiej bibliotece seminaryjnej, którą następnie kierowałem przez jakiś czas samodzielnie. Później przez przeszło rok prowadziłem bibliotekę seminaryjną w Gnieźnie. Ponadto w latach 1912—14 byłem wolontariuszem państwowego archiwum w Poznaniu, gdzie przygotowywałem się praktycznie w zakresie archiwistyki i nauk pomocniczych historii.

Dnia 1 sierpnia 1919 r. powołał mnie ks. arcybiskup Dalbor na stanowisko archiwariusza archidiecezjalnego i bibliotekarza Poznańskiego Seminarium Duchownego. Pod koniec tegoż roku otrzymałem również kierownictwo Muzeum Archidiecezjalnego, które wówczas mieściło się w gmachu b. klasztoru ss. karmelitanek (w r. 1923 przeniesiono jego zbiory na Zamek Poznański). Głównym zadaniem, zleconym mi wtedy przez ks. arcybiskupa, była reorganizacja zbiorów archiwalnych i bibliotecznych, które rozproszone po różnych urzędach, instytucjach i parafiach miały być skupione w jedną całość i udostępnione pracownikom naukowym. Praca ta zajęła mi okres sześciu lat i doprowadziła do otwarcia pierwszego na ziemiach Polski publicznego archiwum diecezjalnego. Uroczysta inauguracja instytucji pod nazwą „Archiwum i Biblioteka Archidiecezji Poznańskiej” we własnym dobrze urządzonej budynku, dawnej „Akademii Lubrańskiego”, odbyła się dnia 27 maja 1926 r. Przedtem, dnia 13 października 1925 r., wydany został dokument fundacyjny tej instytucji, ja zaś równocześnie zostałem zamianowany jej pierwszym dyrektorem. Dodać tu jeszcze muszę, że w r. 1923 został na moją prośbę założony „Archidiecezjalny Gabinet Numizmatyczny” pod moim kierownictwem.

Czynności dyrektora Archiwum i Biblioteki Archidiecezji Poznańskiej oraz Muzeum Archidiecezjalnego sprawowałem do dnia 30 czerwca 1933 r. Z dniem 1 lipca tegoż roku otrzymałem urlop półtoraroczny na wyjazd za granicę. Czas ten spędziłem w Belgii i Holandii, pracując w tamtejszych archiwach i bibliotekach, wygłaszając naukowe odczyty i organizując wystawy rzeczy polskich. W końcu 1934 r. wróciłem do Polski i objąłem zarząd parafii w miasteczku Kopanicy, położonym nad samą ówczesną granicą polsko-niemiecką. Tam zostałem dnia 3 września 1939 r. przez wkraczające wojsko niemieckie aresztowany i wywieziony do Niemiec, gdzie trzymano mnie w więzieniach i obozie pracy. Przywieziony w końcu 1939 r. z powrotem do Polski zostałem osadzony w oślawionym Forcie VII w Poznaniu, skąd w marcu 1940 r. wy-

dalono mnie do tzw. Generalnego Gubernatorstwa. Miałem to szczęście, że tam dość długo przebywałem w klasztorze OO. Dominikanów w Tarnobrzegu, mogąc częściowo korzystać z biblioteki Tarnowskich w sąsiednim Dzikowie. W kwietniu 1945 roku wróciłem do rodzinnej archidiecezji i objąłem probostwo w mieście Kórniku.

Chociaż studia uniwersyteckie odbyłem w latach od 1919 do 1922, poświęcając się głównie historii i jej naukom pomocniczym oraz archeologii przedhistorycznej, to jednak wskutek wielu zajęć w Archiwum, a następnie wskutek wojny dyplom magistra filozofii uzyskałem dopiero dnia 8 maja 1945 r., a doktora filozofii w zakresie historii kultury polskiej na Wydziale Humanistycznym KUL-u dnia 28 czerwca 1947 r.

Jako uczeń gimnazjum i student teologii należałem do tajnych organizacji niepodległościowych, oświatowych i samokształceniowych. Później głównie z mojej inicjatywy powstało Towarzystwo Bibliofilów Poznańskich oraz Towarzystwo Miłośników Plakiet i Medali Artystycznych, byłem ponadto w r. 1920 współzałożycielem Poznańskiego Towarzystwa Numizmatycznego i Koła Poznańsko-Pomorskiego Związku Bibliotekarzy Polskich oraz Naukowego Koła Misyjnego Kapłanów Archidiecezji Poznańskiej. W stowarzyszeniach tych sprawowałem często czynności prezesa, wiceprezesa lub członka zarządu, wygłaszałem przemówienia i odczyty. W latach 1921—1930 stałem na czele polskiego komitetu Oeuvre Internationale de Louvain, który to komitet powołałem do życia na zarządzenie Prymasa Polski, kardynała Edmunda Dalbora. Przewodniczyłem również rozmaitym komitetom zjazdowym i wystawowym m. in. Komitetowi Organizacyjnemu II Zjazdu Numizmatyków i Medalografów Polskich (1929), komitetom wystawy Jana Kochanowskiego, Dzieła Misyjnego Polskiego, starej Książki Czeskiej, Medalierów Czeskich i Belgijskich, Lelewela (Bruksela 1933), 250-lecia Odsieczy Wiedeńskiej (Antwerpia 1933) itp.

Obecnie jestem członkiem-współpracownikiem Polskiej Akademii Umiejętności, członkiem Pozn. Tow. Przyj. Nauk, członkiem czynnym Instytutu Słowiańskiego w Pradze, członkiem korespondentem Akademii Archeologicznej Belgijskiej, członkiem honorowym Towarzystwa Numizmatycznego w Brukseli i w Budapeszcie, Towarzystwa Ikonograficznego w Antwerpii i posiadam najwyższą godność Związku Archiwistów i Bibliotekarzy Belgijskich. Jestem również laureatem polskiej nagrody numizmatycznej im. Joachima Lelewela oraz komandorem lub oficerem orderów św. Jana Jerozolimskiego, Korony Belgijskiej, Leopolda I, Złotego Krzyża Zasługi i innych. Od bibliofilów polskich otrzymałem najwyższe odzna-

czenie: Wielką Wstęgę Białego Kruka. Z odznaczeń kościelnych uzyskałem godność honorowego kanonika Diecezji Podlaskiej.

Napisałem przeszło 70 prac naukowych, przeważnie mniejszych rozpraw, przyczynków, artykułów i recenzji drukowanych osobno lub w różnorodnych czasopismach. Wiele z nich odnosi się do religii, głównie do dziejów kościelnych w Polsce. Za dość poważną spośród nich uważam moje omówienie sprawy matki Makryny Mieczysławskiej na podstawie odkrytych przeze mnie w Poznaniu i w Kórniku nieznanymi dokumentów, podających w znaczną wątpliwość tezę ks. J. Urbana (w rozprawie pt.: *Makryna Mieczysławska w świetle prawdy*), a świadczących na korzyść sławionej przez naszych poetów owej męczenniczki za wiarę. Dalsze moje prace dotyczą innych dziedzin wiedzy, głównie nauk pomocniczych historii, prehistorii, biografii, bibliofilstwa i bibliotekarstwa oraz archiwistyki, a przede wszystkim numizmatyki, sfragistyki, medaloznawstwa itp.

Na wiele więc tematów pisałem i różnymi zagadnieniami naukowymi się zajmowałem, dlatego zapewne nie stworzyłem większych i głębszych dzieł w jednym zakresie, a przy tym rozproszeniu niejedno mogłem zaniedbać lub w czymś pobylić, starałem się jednak wynagrodzić to życiem czynnym, ruchliwym i pracowitym oraz zapalem, jaki wkładałem w liczne swe zajęcia i do jakiego innych pobudzałem. Mój zbiór polskich monet piastowskich ma być jednym z większych naszych podobnych zbiorów. Zebrałem też dość dużo rzadkich książek oraz ludowych obrazków religijnych. Za granicą odkryłem m. in. kilka dokumentów odnoszących się do pierwszej polskiej wyprawy kolonialnej z XVII wieku oraz ważną korespondencję gen. Skrzyneckiego z szefem sztabu armii belgijskiej. Już przedtem wyszukałem w bibliotekach w Poznaniu i Gnieźnie sporo nieznanymi dokumentów, a także wiele inkunabułów i druków niewymienionych przez Estreichera. Książki własne oznaczałem artystycznie wykonanymi ekslibrisami, których mam już kilkanaście. Zbiory moje książek, monet i obrazków zamierzam oddać po śmierci na użytek publiczny.

SPIS PRAC

1. *Monety z imieniem Sieciecha. Studium z numizmatyki polskiej XI wieku.* „Przegląd Archeol.” R. II—IV Poznań 1921—23.
2. *Dwa miecze z młodszej epoki brązu w Muzeum Kórnickim.* Tamże, R. II.

3. *Znak książkowy Andrzeja Krzyckiego,* Kraków 1926.
4. *Przyczynki do sfragistyki polskiej epoki Piastów.* „Wiad. numizm. archeol.” Kraków 1926.
5. *K'pocetnim grosom opata Valentina Schönbeke.* „Num. casopis ceskoslov.” r. III Praha 1927.
6. *Ze studiów nad średniowieczną numizmatyką polską.* „Wiadom. num. arch.” 1928.
7. *Materiały do dziejów biblioteki Zygmunta Augusta.* Poznań 1928 ss. 28 i 8 tablic.
8. *Przyczynki do zittia i sprawi M. Mokriny Meczysławskiej,* C. Z. S. W. W. Lwów 1929.
9. *Józef Hoene Wroński jako uczeń Szkoły Wydziałowej Poznańskiej.* „Kronika m. Poznania”, R. VII; 1929.
10. *Nieznane szczegóły z życia Józefa Strusia, lekarza pozn. XVI wieku.* „Archiwum historii i filozofii medycyny”, T. IX, Poznań 1929.
11. *Dalsze nieznanne szczegóły z życia Józefa Strusia,* jw. T. XI, Poznań 1931.
12. *Dr Józef Struś jako kolator „kanonikatu i prebendy” w kościele św. Stanisława w Poznaniu,* jw. T. XIII, Poznań 1933.
13. *Biblioteka Archidiecezjalna w Poznaniu.* Odbitka z „Biblioteki Wielkopolskie i Pomorskie”, Poznań 1929 ss. 13.
14. *Jan Kochanowski, proboszcz kapituły katedry poznańskiej.* „Kurier Poznański” 1930.
15. *Rachunki kolektorii poznańskiej z należności płaconych przez miasta wielkopolskie na utrzymanie studentów medycyny w Szkole Głównej w Krakowie.* „Archiwum hist. i filoz. medycyny”, T. X, Poznań 1930.
16. *Zarys dziejów Zakonu Maltańskiego w Polsce,* Warszawa 1930.
17. *Pamiętnik Drugiego Zjazdu Numizmatyków i Medalierów Polskich w Poznaniu,* Poznań 1930. Redaktor ks. E. Majkowski.
18. *La bibliographie polonaise des XIX et XX siècles.* Atti del primo Congresso mondiale delle biblioteche e di bibliographia. Roma 1930—31.
19. *Oprawy sakwowe. Przyczynek do historii introligatorstwa wieków średnich.* Poznań 1932 ss. 32.
20. *Plakieta portretowa arcybiskupa Marcina Dunina.* „Wiad. num. archeol.” Kraków 1932.
21. *Twe stempels voor een valschen Gelderschen Rijksdaaler van 1661 nit het Stedelijk Museum te Toruń (Polen).* „Jaarboek voor Munt-en Penningkunde XX, Amsterdam 1933.
22. *Une médaille polonaise en l'honneur de la Belgique.* „Revue belge de numismatique” T. 85, Bruxelles 1933.
23. *Katalog výstavy sendobých medailóru polskich Praha,* Poznań 1933.
24. *L'Etoile de Perséverance polonaise instituée par le Sejm révolutionnaire et l'Etoile d'Honneur du Gouvernement provisoire belge de 1830—1831.* „Carnet de la Fourragere”, Bruxelles 1934.

25. *Coins struck by Boleslav the Mighty, duke of Poland (992—1025) with bust and name of Aethelred II of England*, „Numismatic Chronicle”, London 1934.
26. *Studien zu schliesischen Denaren*, „Altschlesien” Bd. 4, Breslau 1934.
27. *Etelred — Boleslaus mynter*. „Acta numism. Osloensia” 1934.
28. *Plakiety i medale z portretem Joachima Lelewela*. „Wiadom. numizm. archeol.”. Tom XVII.
29. *La medaille comémorative de l'exposition des medailles belges en Pologne (1935)*. „Revue belge de num.”, Bruxelles 1936.
30. *Below Fryderyk Wilhelm (1822—1895)*. Polski Słownik Biograficzny, T. I, Kraków 1935 s. 407—8.
31. *Fryderyk Wilhelm Below, pieczętarz i medalier poznański, patriota polski (1822—1895)*, Poznań 1936 ss. 90.
32. *De Broglie Maurycy Jan Magdalena (1766—1821)*. Polski Słownik Biograficzny, T. II, Kraków 1936 s. 456—7.
33. *Echo wystawy medalierów belgijskich w Polsce*. „Złotnik i zegarmistrz” 1937.
34. *Steven van Hervick's der Jagellonen — Medaillons en zijn vermeend verblijf in Polen, 1561—1562*. „Jaarboek voor Munt-en-Pen-ningkunde”, XXIV, Amsterdam 1937.
35. *Vensdst van Nederlandsche pouden ducaten te Gostyczyna (in Polen)*, jw.
36. *Polska bibliografia numizmatyczna*. Seria IX (Razem z dr. A. Poleckim). „Wiadom. num. arch.” T. XVIII, Kraków 1936—37 — Seria X. jw. tom XIX, Kraków 1938.
37. *Joachim Lelewel et les médailleurs belges*. „Revue belge de numismatique”, Bruxelles 1938.
38. *Neues zum Buchbeutel in der bildenden Kunst*. „Gutenberg Jahrbuch”, Mainz 1939.
39. *Nieznana praca medalierska Fryderyka Wilhelma Belowa, rytownika i pieczętkarza poznańskiego*. „Kron. m. Poznania” 1946.
40. *Nieznani prałaci i kanonicy kolegiaty Panny Marii w Sandomierzu od XIII do XVIII wieku (razem z ks. Aleksandrem Bastrzykowskim)* Kunów 1949.
41. *Medal Anny Jagiellonki, nieznana praca Steven van Herwicka*, „Biuletyn Numizmatyczny” 1954 nr 4.
42. *Długosiana Biblioteki Kórnickiej*. „Pamiętnik Bibl. Kórn.”, Kórnik 1955 z. 5.

Oprócz tego recenzje i drobne przyczynki w „Zentralblatt für Bibliothekswesen”, w „Kurierze Poznańskim”, „Wiadomościach dla duchowieństwa” i w innych pismach periodycznych polskich i zagranicznych.

